

Ігор Ростиславович ШИНКАРЕНКО,

*кандидат юридичних наук, професор,
професор кафедри права*

*Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»;*

Ірина Ігорівна ШИНКАРЕНКО,

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності
та розкриття злочинів факультету № 2*

Харківського національного університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

У сучасних умовах світової глобалізації корупція є системним фактором, який негативним чином впливає на ефективне функціонування держави та суспільства. Світова спільнота розпочала регулювання у сфері боротьби з корупцією з прийняття 15 грудня 1975 року резолюції Генеральної Асамблеї ООН 3514(XXX). Згідно з нею уряди всіх країн повинні вжити на національному рівні необхідних заходів щодо запобігання та протидії корупції, що вони вважатимуть доцільними, включаючи законодавчі.

Встановлені резолюцією завдання було уточнено та деталізовано в різних документах, прийнятих у рамках ООН, а саме: – Резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Боротьба з корупцією» від 12 грудня 1996 р. (A/RES/51/59); – Декларація ООН «Про боротьбу з корупцією та хабарництвом у міжнародних комерційних операціях» (1996 р.); – Керуючі принципи для ефективного виконання Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку (1989 р.); – Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб (1996 р.) містить рекомендації, дотримання яких державними посадовими особами необхідне для належного виконання ними службових обов'язків.

Проте однією з найважливіших у сфері протидії корупції можна вважати Конвенцію ООН проти корупції, прийняту на 58 сесії Генеральної Асамблеї ООН у жовтні 2003 р. Згідно з нею були визначені фундаментальні засади антикорупційної політики держав-учасниць цього міжнародного договору та встановлені вектори розвитку національного законодавства у зазначеній сфері [1].

З 2016 по 2020 рік Нова Зеландія та скандинавські країни (Данія, Фінляндія, Швеція) показали найнижчий рівень корупції. Так в Новій Зеландії одним з засобів недопущення корупції є підвищення правосвідомості громадян в аспекті того, що корупція не є засобом вирішення проблем. З цієї метою в країні регулярно проводяться конференції та семінари, на яких

інформують громадян щодо антикорупційної політики держави, правилами і порядком звернення зі скаргою на факти корупції чи шахрайства. Серед антикорупційних органів головним є SFO – спеціальне відомство по боротьбі з великим шахрайством. Зазначений орган має розгалужені повноваження щодо протидії корупції. В засобах масової інформації періодично оприлюднюється інформація щодо витрат чиновників на нерухоме та рухоме майно. Статті, що викликали суспільний резонанс в суспільстві може стати підставою звільнення чиновника, який живе невідповідно до своїх достатків [2].

Антикорупційна діяльність у Фінляндії базується на особливій системі правосвідомості громадян. Вона не дозволяє на моральному рівні давати і отримувати хабарі, у зв'язку з чим в країні відсутнє спеціальне антикорупційне законодавство та спеціальний орган для боротьби з нею. Ефективним засобом контролю діяльності чиновників – є ЗМІ, отримана ними інформація аналізується компетентними органами правопорядку Фінляндії. Крім того, Фінляндія також відмовилася від недоторканності президента, депутатів, чиновників і суддів, тому кожен з них може постати перед судом за корупцію без попереднього схвалення з боку вищих органів. Як приклад, протягом останніх 10 років було звільнено і притягнуто до відповідальності значне число міністрів і чиновників вищої та середньої ланки [3]. У Швеції механізм запобігання та протидії корупції побудований на чотирьох основних принципах: 1) заборона особистих контактів чиновника та громадянина; 2) обов'язкове декларування доходів; 3) обмеження готівкових розрахунків (заборонено приймати готівкові платежі більш ніж на 5-6 тисяч євро); 4) повна відкритість діяльності влади. Всі декларації чиновників – у відкритому вигляді. Крім того, фінансові органи регулярно їх перевіряють на виявлення ознак раптового збагачення [4].

Слід зазначити, що 15 років назад у Румунії був найвищий рівень корупції серед країн Євросоюзу. У ній були запроваджені радикальні способи її протидії. Було запроваджена вибіркова поточна перевірка державних службовців, співробітників правоохоронних органів на корупційну вразливість - «тестова перевірка на доброчесність» (провокація). Працівників дорожньої поліції Румунії постійно перевіряють на доброчесність. Співробітники Генерального директорату з питань боротьби з корупцією (ГДПБК), працюють під прикриттям для виявлення хабарників, вдають із себе водіїв – порушників та пропонують хабарі поліцейським. Такий метод боротьби з корупцією вже довів свою ефективність, оскільки не лише зменшив спокусу поліцейських брати хабарі, але й збільшив кількість повідомлень про пропозиції хабарів водіями. [5]. Схожий спосіб протидії корупції застосовується в Угорщині. Створюються мобільні групи з числа працівників підрозділів безпеки правоохоронних органів, яким надано право здійснювати планові та позапланові перевірки підрозділів поліції будь-якого рівня (місцевого, регіонального чи центрального) [6, с. 149].

Підсумовуючи викладене, слід сказати, що особливості протидії корупції передбачають підвищення рівня чесності та відкритості функціонування державних установ та правоохоронних органів, гідна оплата праці державним службовцям, вдосконалення нормативно-правових актів, підвищення правосвідомості громадян з приводу антикорупційного законодавства, та свобода слова. Україна постійно повинна вдосконалювати заходи по боротьбі з корупцією враховуючи міжнародний позитивний досвід.

Список бібліографічних посилань

1. Участь України в міжнародному співробітництві у сфері запобігання та протидії корупції. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0042323-11#Text>. (дата звернення: 19.11.2021).
2. Каліна А. Світові антикорупційні інструменти і Україна / А. Каліна // Держзакупівлі. 2016. № 3 с. 181-185.
3. Таряник Д.М. Механізм запобігання та протидії корупції в зарубіжних країнах. URL : Назва з екрана: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/4155/1/-%20БІРНИК%20ТЕЗ%20%20ост.p165-167.pdf> (дата звернення: 18.11.2021).
4. Трепак В. М. Система заходів антикорупційної діяльності у розвинутих країнах світу URL :http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=pp_2016_1_27 (дата звернення: 18.11.2021).
5. КМЄС вивчає тактику зменшення корупційних ризиків у поліції. URL : <https://www.euam-ukraine.eu/ua/news/euam-examines-tactics-to-reduce-corruption-risks-within-core-police-units/> (дата звернення: 19.11.2021).
6. Григоренко І.А. Зарубіжний досвід протидії службовим зловживанням та корупції в діяльності поліції. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2014. № 1. С. 146-155.

Одержано 19.11.2021